

Рік Гомбровича

“...консерватор-реформатор, гречкосій-авангардист, лівоправий, праволівий, антиартистичний артист, дозрілий недоросток” – такий автопортрет залишив на щадкам один з найпарадоксальніших драматургів ХХ ст. Вітольд Гомбрович, сторіччя від дня народження якого минає наступного року. Саме тому 2004 рік у Польщі, на батьківщині драматурга, проголошено його роком.

Програма святкувань дуже насичена: два театральні фестивалі (у Любліні та Радомі), наукові конференції у Польщі та за кордоном, видання спеціального номера “Pamiętnika teatralnego”, концерти, конкурс плаката, виготовлення поштової марки, тематичне оформлення вітрин книгарень, виставки, публікації у ЗМІ. Організатори святкувань також вирішили запросити до Польщі на пошту однієї із п’єс В. Гомбровича режисера Оскараса Коршуноваса з Литви та директора берлінського “Schaubühne” Томаса Остермейера. В Долах Біскуліх-Вітуліні місцеві мешканці вирішили відкрити перший у світі Музей В. Гомбровича.

Вроцлав скликає лялькарів

З 23 по 26 жовтня 2003 р. у Вроцлавському театрі ляльок відбулося свято маріонеток, ляльок і ...тіней. Чотири дні на сцені відбувалося барвисте, витончене і філософське дійство Вишеградського фестивалю.

Першим виступив театр “DRAK” (Чехія) із виставою “Ангелятка” Йозефа Крофти. Це поетична вистава з незвичайними засобами сценічної виразності, що цікаві однаково і для дорослих, і для дітей. “Що робити тоді, коли в Ангела Хоронителя зламається крило, цікавить, напевно, кожного...” – загадково посміхалась координатор фестивалю Наталя Корнецька.

Театр Ляльки й Актора з польського міста Ополе привіз виставу “Чи можу створити світ?” режисера Крисяна Кобивкі. Це розповідь для підлітків про історію хлопця, що, бавлячись, вигадав свій світ і вирушив у ньому шукати вкрадену зорю.

Вистава угорських лялькарів “Театр Тіней” оповідає про стару суфлерку, що не може жити без театру і тому створює свій приватний театр тіней.

Словацька вистава “Болька й Болько” театру з Банської Бистриці – клоунада, через яку театр намагається переконати маленьких глядачів, що варто любити один одного.

На завершення фестивалю Вроцлавський театр ляльок показав виставу “101 далматинець” у постанові режисера Єжи Бієлюнаса.

Новий проєкт “Гардзєніце”

“Відновлюючи пам’ять про забуті й занедбані засоби виразності в театрі стародавньої Греції, хочемо показати, який малий крок відділяє те, що давнє, від того, що сучасне, старе – від нового”, – так визначає завдання нового проєкту керівник Осередку театральних практик “Гардзєніце” режисер Влодзімеж Станевський. Укладена за цієї ідеєю програма охоплює різні акції. В один вечір глядачам запропонують: виставу “Метаморфози”, концерт античного оркестру, херонімію (демонстрація роботи над жестом у стародавній Греції), сцени з “Електри” Еврипіда, орхесис (античний танець), сцени з вистави “Протопоп Аввакум”, подорожі, почастинок. Проєкт адресований передовсім університетській аудиторії, молодій мистецькій інтелігенції. Відновлюючи пам’ять про культуру стародавньої Греції, про тодішній театр,

Влодзімеж Станевський

філософію, літературу, музику, танець, організатори проєкту хочуть підкреслити живу присутність античної спадщини в сучасному географічному просторі. “Ми хочемо відновити пам’ять про “Новий театр”, який “новим” був насправді лише один раз в історії – коли народжувався з духу музики в Стародавній Греції”, – стверджують організатори проєкту.

“La MaMa” у Польщі

Легенда Америки – театр “La MaMa E.T.C.” перебував у Вроцлаві 10 – 11 жовтня 2003 року. Для знавців та любителів театру присутність представників цього ново-йоркського театального осередку мала надзвичайну

вагу. Адже автори історії “нетрадиційного” театру ставлять їх імена поруч з іменами Пітера Брука, Єжи Гротовського.

Виставу, показану у Вроцлаві, створили актори театру в артистичній резиденції La MaMa Umbria в Spoleto. “9 вікон” талановитого колумбійця Федеріко Рестреро – видовище незвичної форми. Театр Loco 7 існує з 1985 року і практикує використання ляльки як продовження тіла актора. Актор у постанові Рестреро поєднує через ритмічний, “музикальний” рух танець із маніпуляцією великими маріонетками. Театральне дійство складається з танців, акробатики й відеопроекцій. Сюжет вистави розповідає про долю емігранта у Новому Йорку.

Гжегожевський прощається з театром...

Багатолітній художній керівник Театру Народового у Варшаві Єжи Гжегожевський залишає свою посаду і взагалі театр. Його прощання з театром – це остання вистава “Гамлет Станіслава Виспянського” на сцені Театру Народового.

У Гжегожевського головним героєм вистави є сам Виспянський (Войцех Малайкат). В центрі сцени стоїть його ліжко, що потопає серед старих фортеп'яно і ткацьких верстатів, на яких, можливо, хтось тче трагедію долі. На кону багато театральних машин для відтворення звуку вітру. Є тут і мольберт. Отже, дія відбувається в кімнаті митця, а може, в його голові?

Однією з тем, що їх порушує вистава, є відхід старого покоління інтелігенції Польщі, в якому крізь віки утримувалася романтична традиція й уміння мислити. Саме на цьому залежало Станіславу Виспянському, коли він писав 1905 року

свою працю про Гамлета. Смерть, якою просякнута уся вистава, часом демонстративно мертвотна або виповнена привидами, є темою для роздумів завжди й усюди, не лише в Польщі. Як і тема самотності митця – а саме про це вистава в інтерпретації Гжегожевського. Зрештою, критики зауважують, що польський Гамлет завжди мав ваду надмірної зосередженості на собі. Вони запитують, чи не слід Митцеві думати про щось більше, ніж він сам? Тоді на його планеті, можливо, стало б тепліше, прийшло б життя. А якщо ні, то все холодне, мерзне. Гжегожевський наче скинув плащ чарівника Проспера і залишився самотній на великій порожній сцені...

Єжи Гжегожевський

Сцена з вистави “Гамлет Станіслава Виспянського”. Режисер – Єжи Гжегожевський. Театр Народовий. Варшава, 2003 р.

Продовження “Діялогу”

У Вроцлаві 6 – 12 листопада 2003 р. проходив другий Міжнародний театральний фестиваль “Діялог – Вроцлав”. Вистави, запрошені цього року до участі у фестивалі, на думку його організаторів, “не тільки мудрі і важливі спектаклі, що ставлять гострий, дуже гіркий діагноз сучасному театрові. Вони імпонують розмаїттям формальних пошуків, сміливою руйнацією усталених кордонів театру, знаходженням нових, несподіваних засобів сценічної мови. Це театр, який перебуває в постійному русі, безперервно змінюється, провокує, викидає нас поза межі набутих звичок та пристосувань”.

Програму склали шістнадцять вистав – вісім польських та вісім закордонних (театри з Угорщини, Болгарії, Бельгії, Німеччини, Італії, Литви).

Цікавою подією стала світова прапрем’ера відомої п’єси “Дібук” Ш. Анського в режисурі Кшиштофа Варліковського. Особливу увагу, без сумніву, привернули роботи інших відомих режисерів – Кристіана Люпи (“Стосунки Клари”), Єжи Гжегожевського (“Море і дзеркало”), Рімаса Тумінаса (“Ромео і Джульєтта”). А детальніше про фестиваль читайте у наступному числі “Просценіуму”.

За матеріалами часописів “Gazeta Wyborcza”, “Tygodnik Powszechny” уклала й переклала з польської Уляна Рой, студентка IV курсу театрознавчого відділення ЛНУ імені Івана Франка